

Lhůta pro podání instanční stížnosti

Počátek běhu lhůty pro podání instanční stížnosti v trestních věcech při rozhodování o osobní svobodě (zejména o vazbě, podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, přeměně alternativních trestů v nepodmíněný trest odnětí svobody a rozhodnutí o výkonu původně podmíněně odloženého trestu odnětí svobody) nebo meritu věci (zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení) je třeba odvíjet až od doručení písemného vyhotovení soudního rozhodnutí. Porušením práva na přístup k soudu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a práva na spravedlivý proces zaručeného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je požadavek, aby instanční stížnost byla podána již v době, kdy stěžovateli nejsou známy důvody, pro něž byl v předchozím řízení neúspěšný a které zjistí teprve z písemného vyhotovení rozhodnutí.

Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 2511/19 ze dne 2.6.2020)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele B. Š., zastoupeného Mgr. I.D., advokátkou, sídlem B., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. června 2019 č. j. 11 To 190/2019-240, za účasti Krajského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a Krajského státního zastupitelství v Praze, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 20. června 2019 č. j. 11 To 190/2019-240 bylo porušeno stěžovatelovo právo na přístup k soudu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na spravedlivý proces zaručené v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. června 2019 č. j. 11 To 190/2019-240 se ruší.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá, aby bylo zrušeno v záhlaví označené usnesení, když tvrdí, že jím došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 8 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), jakož i jeho práva podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"). S ústavní stížností stěžovatel spojil návrh na odklad vykonatelnosti usnesení Okresního soudu Praha-východ (dále jen "okresní soud") ze dne 3. 5. 2019 č. j. 2 T 42/2013-224 a nadepsaného usnesení Krajského soudu v Praze (dále jen "krajský soud").
2. Okresní soud usnesením ze dne 3. 5. 2019 č. j. 2 T 42/2013-224 rozhodl s poukazem na § 86 odst. 1 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní zákoník"), a § 330a odst. 2 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní řád"), tak, že stěžovatel vykoná trest odnětí svobody v trvání jednoho roku uložený mu trestním příkazem okresního soudu ze dne 7. 3. 2013 č. j. 2 T 42/2013-42. Podle § 56 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku ho pro výkon tohoto trestu zařadil do věznice s ostrahou.
3. Krajský soud ústavní stížností napadeným usnesením stěžovatelovu instanční stížnost proti tomuto usnesení okresního soudu podle § 148 odst. 1 písm. b) trestního řádu jako opožděně podanou zamítl.

II. Argumentace stěžovatele

4. V ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že instanční stížnost proti usnesení okresního soudu podal ve lhůtě vycházející z poučení, které mu tento soud poskytl. V této lhůtě podanou instanční stížnost tudíž nelze považovat za opožděnou, a to bez ohledu na správnost poučení.

5. Stěžovatel odkazuje na náleží Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2012 sp. zn. IV. ÚS 2476/11 [pozn. správně má být sp. zn. IV. ÚS 3476/11 (N 25/64 SbNU 269)], v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že orgány veřejné moci mají při posuzování toho, zda určitý procesní prostředek ochrany práva byl podán řádně a včas, povinnost respektovat princip důvěry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci, normativně vyjádřený v principu právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy. Uvedené podle Ústavního soudu znamená, že účastníkům řízení nesmí být na újmu, postupoval-li při využití takového prostředku proti rozhodnutí orgánu veřejné moci v dobré víře ve správnost v něm obsaženého nesprávného poučení.

6. Stěžovatel má za to, že pochybením okresního soudu, který stěžovatele nesprávně poučil, a vadným postupem krajského soudu, který vycházel pouze z litery zákona, aniž by se zabýval tím, jak byl stěžovatel o oprávněném prostředku poučen okresním soudem, se soudy dopustily nepřípustného zásahu do právního postavení stěžovatele, čímž došlo k porušení principů spravedlivého procesu a k nepřípustnému, přepjatému formalismu. V této souvislosti stěžovatel poukazuje rovněž na náleží Ústavního soudu ze dne 3. 11. 1994 sp. zn. III. ÚS 150/93 (N 49/2 SbNU 87).

III. Průběh řízení před Ústavním soudem

7. Ústavní soud posoudil obsah ústavní stížnosti a rozhodnutí obecných soudů, přičemž dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky pro odklad vykonatelnosti obou předmětných rozhodnutí, proto usnesením ze dne 10. 9. 2019 č. j. III. ÚS 2511/19-11 vyhověl návrhu stěžovatele a odložil vykonatelnost ústavní stížnosti napadeného usnesení krajského soudu a se zřetelem k usnesení ze dne 1. 9. 2009 sp. zn. Pl. ÚS 24/09 (U 16/54 SbNU 607; 312/2009 Sb.), které se vyslovuje proti přehnanému formalismu, též usnesení okresního soudu, a to do právní moci rozhodnutí Ústavního soudu o podané ústavní stížnosti.

8. V další fázi Ústavní soud vyzval oba soudy, aby se k ústavní stížnosti vyjádřily. Krajský soud ve vyjádření uvedl, že se nemůže k tvrzenému nesprávnému poučení ze strany okresního soudu vyslovit, neboť nemá možnost nahlédnout do procesního spisu. Okresní soud připustil možnost, že stěžovatelovy výhrady jsou opodstatněné.

9. Obě vyjádření soudů tudíž obsahově nepřesáhla argumentační rámec známý stěžovateli, a proto mu je Ústavní soud na vědomí a k případné replice nezaslal.

10. V souladu s § 44 zákona o Ústavním soudě rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudě. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

V.a) Obecná východiska

12. Ústavní soud ustáleně judikuje, že jeho úkolem je v řízení o ústavní stížnosti jen ochrana ústavnosti, a nikoliv zákonnosti [čl. 83, čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Není proto povolán k přezkumu použití podústavního práva a může tak činit jen tehdy, jestliže současně shledá porušení základního práva či svobody, protože základní práva a svobody vymezují nejen rámec normativního obsahu aplikovaných právních norem, nýbrž také rámec jejich ústavně souladného výkladu a použití. Výklad zákonných a podzákonných právních norem, který nešetří základní práva v co nejvyšší míře, při současném dodržení účelu použitých právních norem, anebo výklad, jenž je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, pak znamenají porušení základního práva či svobody [srov. např. nálezy ze dne 8. 7. 1999 sp. zn. III. ÚS 224/98 (N 98/15 SbNU 17), ze dne 20. 1. 2000 sp. zn. III. ÚS 150/99 (N 9/17 SbNU 73) a ze dne 2. 4. 2009 sp. zn. II. ÚS 476/09 (N 81/53 SbNU 23)].

13. Na úrovni podústavního práva podle § 143 odst. 1 trestního řádu platí, že stížnost se podává u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, a to do tří dnů od oznámení usnesení (§ 137 trestního řádu); oznamuje-li se usnesení jak obviněnému, tak i jeho opatrovníku nebo obhájci, běží lhůta od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději.

14. Z § 137 odst. 1 trestního řádu vyplývá, že usnesení je třeba oznámit osobě, které se přímo dotýká, jakož i osobě, která k němu dala svým návrhem podnět; usnesení soudu se oznámí též státnímu zástupci. Oznámení se děje buď vyhlášením usnesení v přítomnosti toho, jemuž je třeba usnesení oznámit, anebo doručením opisu usnesení.

15. Pojem "oznámení" podle § 143 trestního řádu Ústavní soud již vícekrát vysvětlil. Podle nálezu ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. IV. ÚS 426/09 (N 134/53 SbNU 681) je nezbytným předpokladem a účelem práva na spravedlivý proces, a tedy i práva podat opravný prostředek (stížnost), "...reálná možnost seznámit se s rozhodovacími důvody obsaženými v rozhodnutí, jež je podrobena stížnostní kritice. Pouze za těchto podmínek se stěžovateli dostává i kvalifikované možnosti skutkově a právně argumentovat, a tedy v případě svého nesouhlasu zpochybňovat argumenty obsažené v odůvodnění, na nichž výrok jím napadeného rozhodnutí spočívá". Stěžovateli má být příslušné usnesení "...včetně jeho odůvodnění prokazatelně oznámeno takovým způsobem, aby z obsahu oznámení byly seznatelné všechny důvody, o něž se opírá výrok rozhodnutí ... těmito požadavkům lze alternativně vyhovět několika způsoby, uvedenými v tr. řádu (§ 136, § 137, § 55a, § 55b)", a to (1) doručením opisu usnesení, (2) ústním vyhlášením usnesení, jehož plné znění (včetně odůvodnění) bude zapsáno v protokolu o úkonu, případně (3) ústním vyhlášením, jehož plné znění (včetně odůvodnění) bude podchyceno zvukovým záznamem.

16. Ústavní soud v nálezech ze dne 5. 1. 2006 sp. zn. III. ÚS 457/05 (N 4/40 SbNU 39), ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09 (N 201/58 SbNU 787), ze dne 31. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 3842/17 (N 106/89 SbNU 573), ze dne 5. 2. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3780/18 či ze dne 10. 12. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3003/19 situoval okamžik, od něhož je možno počítat běh lhůty pro podání (instanční) stížnosti v trestních věcech při rozhodování o tak závažných otázkách, jakými je osobní svoboda (zejména vazba, podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, přeměna alternativních trestů v nepodmíněný trest odnětí svobody a rozhodnutí o výkonu původně podmíněně odloženého trestu odnětí svobody) nebo meritum věci (zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení), až na doručení opisu usnesení. Jak se výstižně konstatuje ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2018 v bodě 33. odůvodnění, judikatura Ústavního soudu je vedena snahou o zachování práva obviněného na přístup k soudu druhého stupně a možnosti polemizovat se závěry soudu prvního stupně v řádném opravném řízení o stížnosti; Ústavní soud tím obviněnému umožňuje, aby se mohl vymezit proti důvodům rozhodnutí soudu prvního stupně podrobně obsaženým až v písemném vyhotovení jeho usnesení.

17. Zárukou proti oslabení práva obhajoby na dostatečnou možnost odůvodnění své stížnosti je omezení, které stížnostnímu soudu brání v rozhodnutí o podané stížnosti dříve, než má obviněná osoba možnost se zcela seznámit s odůvodněním napadeného rozhodnutí [srov. nálezy ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. IV. ÚS 426/09 (N 134/53 SbNU 681) a ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09 (N 201/58 SbNU 787)].

18. Ústavní soud ve své judikatuře již mnohokrát konstatoval, že netoleruje orgánům veřejné moci - a především obecným soudům - formalistický přístup k aplikaci práva, který používá sofistikované odůvodňování k prosazení zřejmé nespravedlnosti [srov. např. nález ze dne 4. 2. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 21/96 (N 13/7 SbNU 87; 63/1997 Sb.)]. Z požadavku materiálního právního státu zakotveného v čl. 1 odst. 1 Ústavy vyplývá povinnost každého soudce hledat a prosazovat skutečně spravedlivé řešení: "Nad každým utvářením soudního rozhodnutí klene se dvojí imperativ: rozhodnutí musí být nejen zákonné, ale především spravedlivé. Úkolem soudu je rozpoznat skrze zákon spravedlnost" [nález ze dne 13. 3. 2013 sp. zn. IV. ÚS 1241/12, body 14., 15. (N 42/68 SbNU 425)]. Zejména nelze tolerovat, aby sám stát profitoval z nedokonalosti právní úpravy či pochybení orgánů veřejné moci v neprospěch jednotlivce [srov. nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016 sp. zn. II. ÚS 2062/14 (N 198/83 SbNU 185)].

19. Ke znakům demokratického právního státu neoddělitelně patří též princip ochrany důvěry občanů v právo [nález sp. zn. IV. ÚS 215/94 ze dne 8. 6. 1995 (N 30/3 SbNU 227)]. Ochrana jednání učiněného v důvěře v právo předpokládá, že právnícká osoba nebo fyzická osoba jedná v důvěře nejen v text relevantního právního předpisu, ale zejména v důvěře v trvalý výklad takového předpisu orgány veřejné moci [srov. nález ze dne 15. 1. 2008 sp. zn. I. ÚS 629/06 (N 11/48 SbNU 111)]. Jednotlivec má právo na dobrou víru v akty veřejné moci, jimž svědčí presumpce správnosti [nálezy ze dne 9. 10. 2003 sp. zn. IV. ÚS 150/01 (N 117/31 SbNU 57), ze dne 8. 4. 2008 sp. zn. I. ÚS 2254/07 (N 68/49 SbNU 37) či nález ze dne 31. 1. 2012 sp. zn. IV. ÚS 3476/11 (N 25/64 SbNU 269)]. Ze zásady ochrany důvěry občanů v právo vyplývá povinnost orgánů veřejné moci, aby při posouzení toho, zda určitý procesní prostředek ochrany práva byl podán řádně a včas, respektovaly princip důvěry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci. To znamená, že účastník řízení nesmí být na újmu, jestliže při využití takového prostředku proti rozhodnutí orgánu veřejné moci postupoval v dobré víře ve správnost v něm obsaženého nesprávného poučení.

20. Vymezení lhůt a podmínek jejich běhu je zásadní pro zachování právní jistoty a snížení entropie a nejistoty v právních vztazích [srov. nález ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (N 163/9 SbNU 399; 30/1998 Sb.)], musí však vyváženým způsobem respektovat všechna dotčená práva a chráněné zájmy. Z uvedených důvodů proto Ústavní soud výjimečně přistupuje k prolomení zákonem stanovených lhůt v případě, kdy by jejich aplikace vedla k popření účinné možnosti jednotlivce domáhat se ochrany svých ústavně zaručených práv [srov. nález ze dne 8. 7. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141; 244/2010 Sb.)]. V případě chybného poučení jednotlivce orgánem veřejné moci musí veřejná moc sama toto pochybení napravit a dovodit mimořádnou přípustnost návrhu i po překročení zákonné lhůty. Důsledky tohoto pochybení nelze spravedlivě přičíst k tíži jednotlivce, který jednal jako bdělý účastník řízení [srov. např. nálezy ze dne 20. 2. 2002 sp. zn. II. ÚS 618/01 (N 20/25 SbNU 153) a ze dne 30. 5. 2013 sp. zn. IV. ÚS 2163/11 (N 97/69 SbNU 641)]. Rovněž Evropský soud pro lidská práva (dále jen "ESLP") zdůrazňuje, že uplatňování pravidel upravujících lhůty pro podání procesních prostředků ochrany nesmí navrhovateli bránit v použití dostupného prostředku nápravy. Jednání orgánů veřejné moci nesmí u jednotlivce vyvolávat nesprávný závěr ohledně začátku běhu lhůty pro podání procesního prostředku ochrany (rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 2004 ve věci Vodárenská akciová společnost, a. s., v. Česká republika, č. 73577/01). Absence řádného poučení byla shledána jako porušení práva na přístup k soudu obsaženého v čl. 6 odst. 1 Úmluvy (např. rozsudek ze dne 17. 1. 1970 ve věci Delcourt v. Belgie, stížnost č. 2689/65, bod 25.; rozsudek ze dne 1. 3. 2011 ve věci Faniel v. Belgie, stížnost č. 11892/08,

bod 30.; rozsudek ze dne 31. 1. 2012 ve věci Assunção Chaves v. Portugalsko, stížnost č. 61226/08, body 85.-88.).

21. V trestním právu pak výše uvedené platí o to více, že jde o oblast přímo zasahující do jádra svobody každého jednotlivce, tj. do jeho osobní svobody. Výklad a použití trestního práva musí šetřit podstatu a smysl ochrany osobní svobody.

V.b) Aplikace obecných východisek na posuzovanou věc

22. V uvedeném rozsahu Ústavní soud napadené rozhodnutí přezkoumal a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

23. Výše formulované principy je nutno aplikovat i na stěžovatelův případ, zejména pak na určení počátku běhu lhůty k podání instanční stížnosti.

24. Okresní soud usnesení ze dne 3. 5. 2019 č. j. 2 T 42/2013-224 vyhlásil při veřejném zasedání, kterému byli stěžovatel i jeho obhájce přítomni. Vzhledem k tomu, že okresní soud rozhodl o osobní svobodě stěžovatele, tedy o výkonu původně podmíněně odloženého trestu odnětí svobody, je nutné počátek běhu lhůty pro podání stížnosti proti předmětnému usnesení odvíjet až od doručení jeho opisu.

25. Písemné vyhotovení usnesení okresního soudu bylo stěžovateli doručeno prostřednictvím datové schránky dne 24. 5. 2019 (č. l. 224 p. v. procesního spisu).

26. Stěžovatel instanční stížnost podal - rovněž prostřednictvím datové schránky - dne 26. 5. 2019, jak dokládá záznam o ověření elektronického podání doručeno na elektronickou podatelnu (č. l. 229 procesního spisu); byla tudíž zachována lhůta k jejímu podání.

27. Jak vyplývá ze zvukového záznamu obsaženého na CD-R (č. l. 223 procesního spisu), okresní soud poskytl stěžovateli následující poučení: "...Tolik k tomuto rozhodnutí, vlastně, které ...proti kterému máte právo podat si stížnost. O stížnosti by případně rozhodoval Krajský soud v Praze. Stížnost ...lhůta se počítá od doručení písemného vyhotovení stížnosti a trvá ...ta lhůta činí 3 dny. Nicméně již nyní se můžete vyjádřit k tomu, zda si budete stížnost podávat, zda si lhůtu ponecháte na rozmyšlenou či zda se budete ...či zda se stížnosti vzdáte."

28. Z uvedeného je zřejmé, že stěžovateli se od okresního soudu dostalo poučení, že předmětná lhůta se odvíjí až z doručení písemného vyhotovení usnesení (soudce okresního soudu sice uvedl "písemného vyhotovení stížnosti", zůstává však očividné a nesporné, že měl na mysli "písemného vyhotovení usnesení"). Toto poučení (s uvedenou výhradou) odpovídalo ústavně souladnému výkladu souvisejících norem trestního řádu, formulovanému výše citovanou judikaturou Ústavního soudu. Je tedy zřejmé, že i kdyby se - v hypotetické rovině - počátek lhůty k podání instanční stížnosti vztahoval již k vyhlášení usnesení v přítomnosti stěžovatele, vzhledem k okresním soudem podanému poučení by přesto byla stěžovatelova instanční stížnost podána včas, a to se zřetelem k principu ochrany důvěry občanů v právo.

VI. Závěr

29. Jak bylo výše uvedeno, podle čl. 90 Ústavy jsou soudy povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům; pravomoc soudu je nezadatelná a obecné soudy se jí nemohou zprostit, obrátil-li se na ně účastník řízení v souladu s čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, domáhaje se svých práv stanoveným postupem. Postupuje-li přitom účastník v souladu s právní úpravou a relevantní judikaturou, není možné výklad jednotlivých pojmů zúžit v jeho neprospěch.

30. Na ústavní stížnosti napadené usnesení krajského soudu je nutno hledět jako na rozporné se stěžovatelovým právem na přístup k soudu zaručeným v čl. 36 odst. 1 Listiny a právem na spravedlivý proces zaručeným v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

31. Pro ústavně nesouladným způsobem určený počátek běhu lhůty pro podání stížnosti, a v důsledku toho nesprávné zamítnutí této stížnosti pro opožděnost, nelze v tomto případě situaci řešit jinak, než zrušením napadeného usnesení krajského soudu, který nově rozhodne o stížnosti proti usnesení okresního soudu.

32. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud stěžovatelově ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení krajského soudu zrušil podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

33. Na úplný závěr nutno připomenout, že instanční stížnost, kterou stěžovatel proti usnesení okresního soudu včas podal, má odkladný účinek.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)